

EL RECORREGUT PER LES 21 PLAQUES STOLPERSTEINE

«Volem que Madrid també homenatgi els deportats»

S. P. MANRESA

Activistes i promotors de l'associació Salvemos Carabanchel, i implicats en la preservació de la memòria històrica, Jesús Rodríguez i Isabel Martínez, van seguir, ahir a Manresa, totes les passes de Gunter Demnig. L'objectiu d'aquest combatiu matrimoni és que l'Ajuntament de Madrid entomi la necessitat de retre homenatge als deportats de la seva ciutat, unes 500 persones, 4 de les quals eren dones. El Comisionado de Memoria Histórica de Madrid hauria de decidir d'aquí a un mes, explica Rodríguez, si es desenvolupa algun projecte relacionat amb els deportats: a Madrid, diu Martínez, «anem molt endarrerits en aquests temes».

Van conèixer les Stolpersteine a Friburg, el 2005, quan visitaven la seva filla que estudiava a Alemanya, i, des de llavors, han seguit el projecte de l'artista berlinès. Jubilats, durant els seus

Jesús Rodríguez i Isabel Martínez

viatges segueixen les plaques. També han visitat Navàs, i Manresa no els era desconeguda: amants de Catalunya, del modernisme i seguidors de Lluís Llach, van assistir als dos concerts que el cantautor va fer a Manresa abans del darrer, a Verges.

«60.000 són moltes plaques però de fet en són poques»

S. PAZ MANRESA

Gunter Demnig (Berlín, 1957) ha col·locat arreu d'Europa més de 60.000 plaques: «són moltes, però en realitat són molt poques». De totes, el cas que més recorda és el d'una família que vivia a prop de Bremen. El pare i la mare van morir a Auschwitz i també dos dels seus fills. Les dues filles es van salvar, però les van separar. En la col·locació de les Stolpersteine elles es van retrobar després de 60 anys. Una vivia a Colòmbia, l'altre a Anglaterra. Home de paraules justes, Demnig va començar el seu projecte a Colònia, per recordar la deportació de gitanos, fa més de vint anys, i amb una cita del Tamud al cap: «una persona deixa d'existir

quan ningú no se'n recorda del seu nom». Primer va pensar a posar rètols a les parets i després a posar el Vaticà i com es trepitgen les tombes: «un honor per al difunt» i van néixer les Stolpersteine («la gent s'atura a mirar i acota el cap, com a gest simbòlic»). Cada peça costa uns 120 euros i ell les fa a mà. Té detractors i no a tot arreu n'hi volen posar (com la comunitat jueva a Munich) però només ha rebut tres amenaces de mort i «un cop s'hi van presentar neonazis quan en col·locava». Per a Demnig, les seves plaques són peces d'art contemporani. Art social, com Beuys.

La Plana de l'Om, a vessar d'alumnes dels instituts

La placa de Jesús Dalmau amb flors 'republicanes'

FAMILIARS DE JOSEP APARICIO SANCHO

► Josefa Aparicio Porta i Divina Torrecasana Aparicio, filla i néta de Josep Aparicio (c/ Arbonés, 34). «No vaig conèixer el meu pare; tenia quatre anys quan va marxar a la guerra; estic trista però contenta que se'l recordi», explicava la Josefa, ahir, emocionada. Han descobert quan i on va morir Josep Aparicio gràcies al treball de recerca.

FAMILIAR DE JOSEP SEÑAL ESCLUSA ► Josep Maria Señal, fill de Josep Señal Esclusa (c/ Tahonas, 18). «El pare no en parlava mai, suposo que hauria volgut esborrar tot el que va viure». Amic de Jacint Carrió, Josep Señal hi va estar cinc anys, a Mauthausen.

FAMILIAR DE JAUME VILADROSA MONTRAVETA

► Zulema Pascual Anitua, néta de la germana de Jaume Viladrosa Montraveta (c/ Amigant, 6). Pascual va ser ahir la primera familiar a aparèixer davant de les Stolpersteine. Treballa a l'ajuntament de Manresa i explicava que la seva àvia mai no n'havia parlat, del seu germà: «ha estat un descobriment». Jaume Viladrosa va morir a Hartheim el 1941.